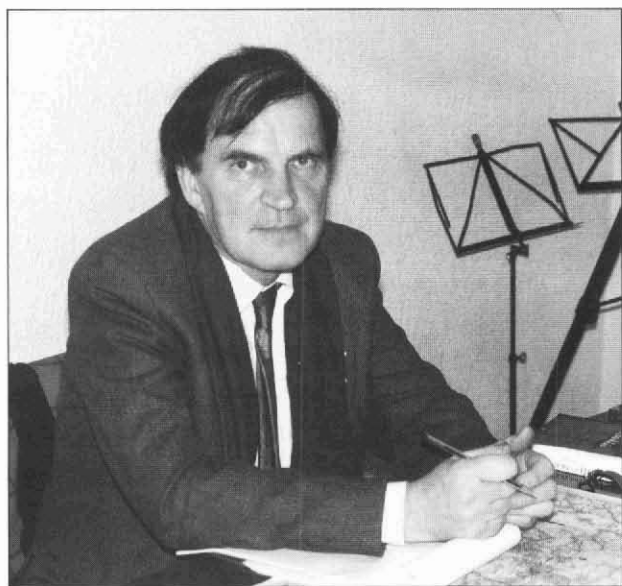

Entrevista a Jacme Ressaire, dirigent polític occità

per Daniel Ruiz-Trillo / Joan Valls

Encetem, amb aquesta entrevista, una seguida d'articles que versaran sobre Occitània i, concretament, atesa la temàtica de LLENGUA NACIONAL, sobre la llengua d'aqueixa nació, l'occità, no pas amb la finalitat, com molt bé algú es podria pensar, de complaure'ns de la situació lingüística a què havem pervingut al sud de les Alberes, sinó per tal de donar a conèixer als catalanoparlants una llengua que ens és més que germana: bessona. L'occità, la parla pròpia de la gran, ara dèbil, però antany esplendorosa Occitània; llengua i pàtria, malauradament, molt desconegudes entre nosaltres, de les quals sentim parlar molt poc i, encara, d'una manera, gairebé sempre, del tot desafortunada.

Nosaltres, els màxims interessats a creure'ns el contrari, havem acabat pensant-nos allò que ens han repetit tant: que els Pirineus són una frontera natural, quan, de fet, no són sinó l'espinada de l'espai occitano-català.

Jacme Ressaire

Conèixer l'occità, ultra el servei que en puguem fer com a llengua d'ús quotidià, ens pot ésser d'allò més útil per a dominar bé el català. Si no, per què Pompeu Fabra i Joan Coromines, per posar dos exemples prou rellevants d'aquest segle, dedicaren tantes d'hores de llurs transcendents vides a estudiar l'occità?

Jacme Ressaire, president del Partit Nacionalista Occità (PNO), passà, a la primavera, una setmana de vacances a Barcelona, avinentesa que aprofità per a visitar les seves amistats catalanes i fer-ne de noves.

—**Jacme, vós sabeu bé l'occità i el parlen.**

—El meu cognom és occità, difícil de pronunciar en francès: problema d'identitat. A casa es parlava normalment en occità entre gent gran, però a mi em parlaven en francès, perquè era necessari d'aprendre'l per a trobar feina. Situació de diglòssia, de complex lingüístic, fins que vaig anar a estudi. Vaig anar a l'institut de Nimes, on vaig trobar professors que em van dir que l'occità era una llengua. No ho sabia: inconscient lingüístic, com tothom allà. M'interessà. Això era quan tenia uns quinze anys, l'edat de la rebel·lia. Vaig llegir Mistral i altres autors en la meua llengua. La vaig aprendre. La mare rebutjava la meua actitud favorable envers l'occità. A la família i a l'escola em van prohibir la meua llengua. Em parlaven de l'occità com a llengua de cultura i me n'ensenyaven, fora de les hores de classe, només uns quants professors: Robert Lafont, que m'ha marcat molt —home d'esquerres, regionalista, conegut als Països Catalans pels seus llibres. I F. Fontane: autodidacte, per a mi, el pensador més gran del món. Parlava de Catalunya com d'Occitània. Jo hi estudiava tots els conflictes ètnics. Aquest professor tenia també una gran coneixença dels problemes culturals. Em va ensenyar la teoria ètnica, la qual dominava molt bé.

Abans de morir, em va delegar la responsabilitat del seu moviment.

—**Quina és l'actual situació de la llengua occitana?**

—La situació de la nostra parla és única al món, semblant, potser, a la irlandesa. És una llengua viva, que entenen qui-sap-les persones. Tanmateix, dels tretze milions d'habitants d'Occitània, només la parlen uns dos milions, els quals, encara, a casa. La francesització d'Occitània, però, és recent. No data pas de Murret. Fou decisiva fa cinquanta anys. A Marsella, quan s'inventà la impremta, s'editaven publicacions en occità. En el segle passat, en aqueixa ciutat, tothom parlava occità: les festes, les publicacions... Tot es feia en occità.

—**A què és degut, doncs, el daltabaix?**

—L'Estat francès no féu una interdicció total de la llengua, sinó progressiva. Va començar amb l'edict de Villers-Cotterêts (1539), el qual prescriu que tots els texts oficials haurien d'ésser, a partir d'aleshores, en francès. En el segle XIX, l'imperialisme francès començà a fer creure que el francès era la llengua del progrés; per tant, les altres havien de desaparèixer, o els negava l'existència tot anomenant-les *patois* 'patoès'. L'escola francesa va instituir un sistema de repressió terrible, a la fi del segle passat: prohibició de l'occità en tots els col·legis, incloent-hi durs càstigs, tant físics com psíquics. Això durà un parell de generacions. Hom va anar assimilant la llengua a una bastonada. Ara hi ha por mental (no pas física): no s'ha de fer el pagès. La llengua ha esdevingut secreta, de resistència. Molta gent sap occità, però gairebé ningú no el parla fora de casa. Podeu anar a Occitània i no sentir-lo.

—**Quina és la situació de l'occità en l'ensenyament?**

—Per l'ensenyament es va destruir la llengua occitana, la qual gairebé va desaparèixer; per tant, la situació és molt difícil. L'ensenyament és encara imperialista francès, però tenim lleis oficials d'autorització, que ens donen l'oportunitat de fer cursos d'occità a l'escola estatal. A més, tenim unes trenta Calandretes (escoles d'ensenyament primari, equivalents a les Bressola i Arrels, de la Catalunya Nord), que alfabetitzen uns dos mil infants, els quals tot el dia fan activitats en occità. Van més avançats que no pas els altres, progresseu més, s'ha demostrat. Anem surant: la demanda és superior al nombre de places. És una de les realitzacions més concretes i eficaces de l'occitanisme. És un gran desafiament, perquè, entre altres coses, hem de

Situació d'Occitània dins d'Europa

formar mestres, en tenim pocs. En resum, la situació, no cal dir-ho, no és ni de bon tros tan bona com la de Catalunya, però és millor que no pas abans.

—**Ara que ho dieu, com veieu la situació del Principat?**

—Heu progressat força. És important de veure que hi ha diaris, televisions, ràdios, una defensa —més o menys decidida— del català... Però crec que no n'hi ha prou amb això per a defensar veritablement una llengua; cal anar més enllà; si no, la vostra situació, d'aquí a uns trenta anys, serà com l'occitana. Cal fer veure al poble català que és normal i, per a això, l'única solució possible per a salvar la llengua és la reconeixença internacional com a poble independent. Constató que ens encaminem cap a una situació en què, com més va més, ens cal poder polític per a salvar les llengües. El cas d'Israel ens mostra que només la independència pot salvar una llengua.

—**Mentre no aconseguim la independència, què ens aconsellàriu, als catalans del Principat, per a envigorir la llengua?**

—Primerament, que no romanguéssiu tant a la península, que no miréssiu tant cap a Espanya. Hauríeu d'intensificar els intercanvis amb Occitània (que en el passat foren molt abundants), potenciant, sobretot, els econòmics, perquè l'economia arrossega moltes altres coses. Ara és un bon moment per a fer nous intercanvis. El Cercle d'Agermanament Occitano-Català és un bon embrió per a moure tot això, però aquests lligams s'haurien d'oficialitzar. Si els catalans

milloréssiu les relacions internacionals, us fóra més planer de fer-vos acceptar com a nació.

—Quin és el vostre parer de l'Euroregió Catalunya Migdia-Pirineus Llenguadoc- Rosselló, com a embrió de l'oficialització de les relacions occitano-catalanes?

—Em sembla positiu, és un mitjà de trencar l'imperialisme francès i espanyol. Ara bé, no hem d'oblidar que som nacions; l'Euroregió, ultra les relacions econòmiques, hauria de tenir en compte les lingüístico-culturals; si no, serà solament un ens burocràtic. La dimensió cultural pot ésser el mitjà de trobar una adhesió popular.

—Què us sembla el fet que la llengua occitana no sigui oficial a l'Euroregió?

—Cal notar que la nostra situació lingüística no és la vostra. L'Administració és monolingüe, en francès... Hem de lluitar d'una manera progressista, amb estratègia. Ho anirem fent.

—A la Vall d'Aran hi ha tres llengües oficials: la pròpia, l'occità; la de l'Estat, l'espanyol; i la pròpia de l'Administració autònoma a què pertany, el català. Què penseu sobre les protestes contínues envers la catalanització de la Vall d'Aran?

—És un heretatge històric. No és feina dels catalans de fer més, és dels occitans de la Vall d'Aran de fer-se més nacionalistes, de marginar, a poc a poc, els espanyols, els catalans i, també, els francesos.

—Parleu-nos del PNO.

—Mirem de relacionar internacionalment la nostra situació. Pensem que els partits francesos són poc favorables a la nostra llengua. Afirmem la nostra existència en el terreny electoral, menys a la Vall d'Aran, perquè pensem que no cal: ja reben ajuts de la Generalitat de Catalunya. Se'ns fa difícil de tenir-hi presència: uns quants occitanistes als consells generals... Lliguem el nostre combat a tots els combats identitaris. Som, malgrat tot, en una situació en què es pot dur a terme un projecte de descolonització. Fa trenta anys, les qüestions corsa i basca (la del nord) eren folclòriques, Bèlgica era un estat ben unit...

La conjuntura econòmica d'avui atorga poder a les regions. La gent vol una vida cultural normal: comencem, per exemple, a fer petites biblioteques nacionals occitanes. La gent vol viure amb normalitat. I situació normal vol dir arribar a fer de l'occità la llengua nacional.

Els partits francesos van perdent prestigi en benefici de la nostra identitat, la nostra cultura i la nostra

economia. Lluitem, tanmateix, contra forces imperialistes molt potents.

—Com s'autodefineix el PNO: com a autonomista o independentista?

—Volem la independència, però sense extremismes, amb estratègia, a poc a poc. Sostenim les mesures autonomistes. Som demòcrates, anem contra tota violència.

—Quina representativitat té el PNO?

—Cenyint-nos a les xifres electorals, no podem pas dir que tinguem un gran èxit electoral, però tenim càrrecs elegits i fem pressió allà on podem. El percentatge de vot oscil·la entre el tres i el dotze i mig per cent.

—Des de quan presidiu el PNO?

—Des que morí Fontane, en 1979. Som un partit sense gaire jerarquització. Tanmateix, fem tot allò que podem. És interessant que tenim lligams amb moviments anàlegs al nostre arreu del món. Sostenim els corrents d'emancipació nacional, sobretot amb els pobles de l'Estat francès, és a dir, amb els corsos, alsacians, flamencs, bretons, bascos i catalans. Amb qui tenim més simpatia és amb els catalans, perquè la situació històrica fa que molts occitanistes aprenguin català; a la nostra escola d'estiu fem sempre una iniciació al català i recordem que els catalans ens han ajudat sempre durant la història, i ho fan —poc o molt— actualment. Heu estat els primers de donar a conèixer el PNO. Tenim el mateix objectiu: la renaixença nacional. L'únic indret on la llengua occitana és oficial és la Vall d'Aran. Som més a prop de Barcelona que no pas de París. Com més va, més contacte tenim amb els Països Catalans.

—Sembla que el Front Nacional (FN) es va convertint en una força política de pes.

—Sí. Les tres ciutats on té més poder són occitanes. Si l'FN arribava al poder a París, aixafaria del tot els moviments autonomistes. On el nacionalisme autòcton és fort (Còrsega i Bretanya), l'FN no hi obté representativitat. On el nacionalisme autòcton és feble (Occitània, Alsàcia), l'FN hi fa bon paper. Si l'extrema dreta aconseguia de manar a París, faria que tot el projecte democràtic europeu s'esfondrés. A l'Estat espanyol seria fàcil d'anar contra els catalans i els bascs. L'autonomia catalana és indirectament amenaçada per l'FN; si no, mireu què fa o mira de fer al nord de Catalunya, sota domini francès. Per això, heu de lluitar amb nosaltres.